

Ljudstvo organizirano kot kolektiv družbene samozaščite in ljudske obrambe

Trideset let živimo v svobodi. To je obdobje, v katerem smo se iz dneva v dan spopadali z nasprotji, ker smo želeli hitro graditi, veliko ustvariti in svobodno živeti. To obdobje je en sam proces osvoboditve dela in človeka. Dosegli smo velike uspehe. Izkušnje nam kažejo, da je pot, ki smo si jo izbrali, zanesljiva in varna, ne glede na subjektivne in objektivne ovire, ki jih premagujemo z velikimi naporji. To temeljno spoznanje je tudi zagotovilo, da kar načrtno ustvarjamo, tudi načrtno branimo, saj vemo, da svetovna politična situacija naši graditvi ni vedno naklonjena: obstaja pa še notranji razredni sovražnik, ki se noče sprijazniti z našim samoupravnim socialističnim razvojem.

Povabili smo na razgovor predsednika komisije za družbeno samozaščito in ljudsko obrambo pri občinskem komiteju zveze komunistov Zvoneta TUŠAKA, ki je sicer sekretar skupščine občine Ljubljana Moste-Polje.

Z odgovori na vprašanja smo želeli osvetliti dejavnost na področju podružbljanja ljudske obrambe in družbene samozaščite v naši občini.

— Kakšna je vaša kratka ocena zunanje in notranje situacije in kaj nam ta nerekuje?

Mednarodna situacija po drugi svetovni vojni se je razvijala bolj ali manj v senci hladne vojne, ki so jo formirale sile, nenaklonjene nacionalnemu, ekonomskemu in s tem tudi

političnemu osvoboditvi narodov. Se vedno se srečujemo s hegemonistično politiko, ki za svoje uveljavljanje uprizarja tudi lokalne vojne in drži svet pod stalnim pritiskom. Se vedno je prisotna tendenca, da so zlasti mali narodi „drobiž“ za plačilo interesov v blokovski podelitvi sveta.

Kot protitež taki politiki se je razvila politika aktivne koeksistence in neuvrčenosti. Ta povezuje zlasti dežele, ki so se osvobodile izpod kolonializma in krenile po poti novih družbeno-ekonomskih in demokratičnih družbenopolitičnih odnosov. Kapitalistični sistem je v veliki krizi in se skuša ohraniti z vsemi sredstvi. Zlasti se čuti ogroženega v neuvrčenem

svetu, ki se otresa njegovih vplivov in vse bolj ubira svojo pot notranjega razvoja ter se bori za enakopravne mednarodne odnose in nevmešavanje v njegovo notranje življenje.

Jugoslavija kot eden stebrov politike neuvrčenosti jim je še posebej napoti in zato je pod njihovim stalnim pritiskom. Med drugim tudi zato omogočajo delovanje raznih neofasističnih, neonacističnih in drugih reakcionarnih gibanj v naši sosednjih deželah, ki negirajo obstoj naše nacionalne manjšine ter onemogočajo izvajanje njenih pravic po mednarodnih pogodbah in od časa do časa obujajo stare aspiracije po našem ozemlju ter celo omogočajo na svojem teritoriju bivanje najreakcionarnjših elementov ter urjenje diverzantov.

V notranjepolitičnem življenju smo si začrtali in izvajamo svojo pot v razvoju samoupravne socialistične družbe kot enakopravne skupnosti narodov in narodnosti. Razvijamo demokratične in humane družbene odnose ter samoupravno oblast delovnih ljudi, v kateri ni prostora za nacionalistične, etatiistične in najrazličnejše druge tendence. Ostanki razlašene buržoazije, kvizlingi različnih barv ter razni drugi storilci kaznivih dejanj zoper ljudstvo in državo občasno dvigajo glave in s hlapčevsko pokornostjo služijo mračnim zunanjim silam, ki želijo ovirati naš razvoj. Pri tem — kot običajno — izkoriščajo za svoje mračne interese nacionalna in verska čustva ljudi ali njihovo labilnost v političnih opredelitvah.

Taka zunanja in notranja politična situacija nam narekuje

ta, da v interesu zavarovanja pridobitev našega narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije ter mirne graditve samoupravne socialistične družbe, teritorialne neokrnjenosti in suverenosti zagotovimo učinkovit sistem družbene samozaščite in ljudske obrambe. Zato se organiziramo in usposabljam, da bomo lahko v dani situaciji

pom zoper vsakogar in vse, ki bi na kakršenkoli način, kjerkoli poskušali škodovati in ogroziti našo samoupravno socialistično skupnost.

Družbena samozaščita in ljudska obramba nista zadeva le strokovnih služb, temveč pravica in dolžnost vseh delovnih ljudi in občanov. Zato so jih pristojni organi v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela dolžni seznaniti z njihovimi konkretnimi dolžnostmi. V skladu s pozitivnimi predpisi so organi upravljanja v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela dolžni čimprej začeti postopek za dopolnitev statuta ter sprejetje drugih splošnih aktov, s katerimi urejajo področje družbene samozaščite in ljudske obrambe. Isto velja tudi za samoupravne interesne skupnosti in druge samoupravne organizacije ter skupščino občine in za njene organe.

Zvone Tušak, sekretar skupščine občine Moste-Polje

vsi skupaj in vsak zase, na katerikoli delčku našega ozemlja odločno nastopili zoper agresorja in njegove merebitne pomočnike. Skoz to dejavnost realiziramo Marxovo misel o oboježenem ljudstvu. V naši občini in vseh njenih družbenopolitičnih organizacijah si še posebej prizadevamo dobro ter učinkovito organizirati družbeno samozaščito in ljudsko obrambo zlasti v krajevnih skupnostih, organizacijah združenega dela ter skupščini občine.

— To nikakor ne pomeni militarizacije ali „policijskega sistema“, ampak podružbljanje nalog in pravic delovnih ljudi in občanov. Pri tem je izredno pomembno razvijanje varnostne kulture pri občanah in še posebej pri članih ZSM. Kako se vključujemo v te naloge?

Predvsem s poglavljanjem družbenopolitične zavesti vseh delovnih ljudi in občanov, s pravočasnim spoznavanjem nevarnosti in z odločnim nasto-

Pri tem zlasti računamo na našo mladino, ki ni indiferentna in je še posebej zainteresirana za svoj mirni in ustvarjalni jutri. Želimo, da se v dejavnost družbene samozaščite in zlasti v dejavnost ljudske obrambe množičneje vključujejo mladi in žene. Vse družbenopolitične organizacije in zlasti ZSM so dolžne v polni meri angazirati in usposabljanje mlade na področju družbene samozaščite in ljudske obrambe.

Naša mladina sledi tradiciji narodnoosvobodilnega boja in se zaveda vrednot našega samoupravnega socialističnega sistema ter bo v dani situaciji prevzela breme vseljudske obrambne vojne.

— Katera pomembna vprašanja ste obravnavali na zadnji seji komisije za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito pri občinskem komiteju ZKS?

Na zadnji seji je komisija za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito občinskega komiteja ZKS obravnavala:

— vključevanje mladih v šole aktivnih in rezervnih vojaških starešin ter ugotovila, da je v tej smeri napravljen pozitiven premik in da je tudi v bodoče nadaljevati zlasti s takšnimi oblikami dela, ki neposredno seznanjajo in približujejo mlade k aktivni udeležbi v ljudski obrambi;

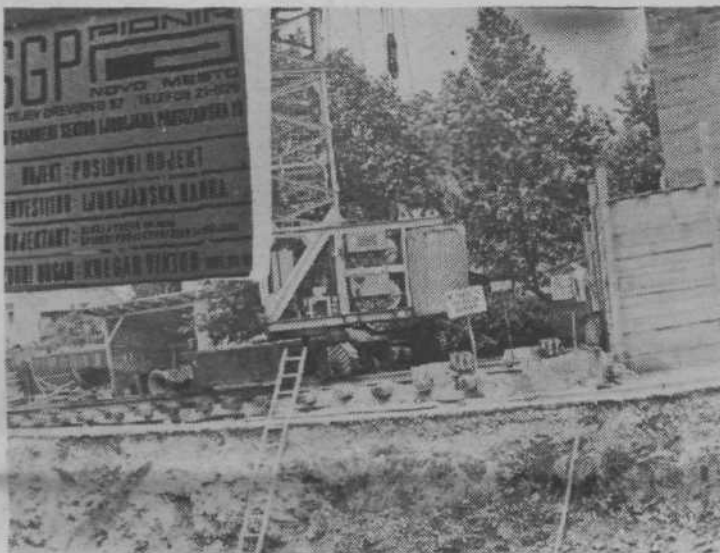
— ustanovitev aktiva ZK delavcev, ki delajo na področju družbene samozaščite in ljudske obrambe v skupščini občine in v družbenopolitičnih organizacijah;

— ustanovitev aktivov ZK v krajevnih organizacijah ZRVS, ki bodo delovali med rezervnimi vojaškimi starešinami, večali njihovo družbenopolitično aktivnost in pristnost v družbenopolitičnih organizacijah ter dali večjo idejnopolično usmeritev v obrambnih pripravah ter vpisovanju mladih v šole rezervnih in aktivnih vojaških starešin;

— sklic posvetovanja s sekretarji organizacij ZK v krajevnih skupnostih, na katerem bomo obravnavali organiziranost in naloge KS na področju družbene samozaščite in ljudske obrambe.

Zveza komunistov bo v naši občini tudi v bodoče dosledno in stalno prisotna v vsem družbenopolitičnem življenju ter kot organizirana idejnopolična sila delavskega razreda skrbelo za izvajanje naših družbenopolitičnih nalog, med katere štejejo tudi naloge s področja družbene samozaščite in ljudske obrambe.

Delovni ljudje in občani v naši občini se na podlagi svoje revolucionarne tradicije in v skladu s programi občinske konference ZK in drugih družbenopolitičnih organizacij, programi krajevnih skupnosti in organizacij združenega dela organizirajo in usposablajo za izvajanje družbene samozaščite in ljudske obrambe ter so pripravljeni na vseljudsko obrambno vojno, če bo to potrebno. SG

Na tem mestu bo investor Ljubljanska banka — podružnica Ljubljana gradil objekt za ekspozituro Moste. Ekspozitura Moste sedaj posluje v zgradbi skupščine občine Moste-Polje. Gradbeni del objekta bo končan do začetka letošnjega novembra, otvoritvena vrstva pa bo prerezana mesec kasneje. Z izgradnjo tega in še dveh drugih objektov bo poslovni center Most dobil novo in zaključnejšo podobo.

MOJ DAN SVOBODE ● MOJ DAN SVOBODE ● MOJ DAN SVOBODE ● MOJ DAN SVOBODE ● MOJ DAN SVOBODE ●

Slavko Gerlica je v razgovoru z Mici Aličev in tej rubriki uvodoma zapisal: Ob obletnicah se radi spomnimo pomembnih dni.

Res je! Ko se ob taki, kot je letošnja, in ob podobnih prilikah srečujemo z znanci in prijatelji, kaj hitro steče beseda o tistih dneh in dogodkih, ki pomenijo sestavni delček našega slavnega narodnoosvobodilnega boja.

„Takah dogodkov, ki so bili pomembni za našo revolucijo, je bilo veliko, pa tudi takih, ki bi pomenili mojo skorajšnjo smrt,“ se spominja in o njih pripoveduje Fanči Drenik, rojena Dimnik iz Novega Polja.

Ze leta 1939 sem kot 14-letno dekletce zahajala med člane Vzajemnosti. Veliko novega sem slišala od njih in rada sem bila med njimi. Takrat nisem mogla razumeti, zakaj jih oblast preganja, zakaj so jim vedno na vratih zandarji. Ker je bila takrat v nevarnosti tudi društvena knjižnica, je veliko teh knjig skrila doma moj oče. Fanči je v Zajemnosti kmalu postala mladinska aktivistka še pred vojno pa je bila sprejeta v organizacijo SKOJ.

Leta 1941, ob napadu okupatorjev, sem se takoj vključila v priprave na organiziran upor, ki ga je vodila komunistična partija tudi na poljskem območju. Zorka Pešič mi je dala nalogo, naj zbiram zanesljiva mlada dekleta za mladinsko organizacijo, za tečaje prve pomoči in za telegrafistke. Tudi sama sem se udeležila sanitet-

nega tečaja. Udeleževala sem se raznih propagandnih akcij pisala parole, pripravljala listke za potresanje akcije in drugo. Spomladi leta 1942 sem postala članica rajonskega komiteja SKOJ v Polju.

Kmalu za tem so mi zaupali posebno nalogo. Prenašala sem pošto II. grupe odredov v Ljubljano tov. Ivanušu in od njega nazaj. Ker je to drugo delo, ki

Fanči Drenik

sem ga opravljala, postalo že zelo nevarno, sem 1. julija 1942 odšla v partizane na Pugled, od tam pa sem bila poslana na kočevsko osvobodeno ozemlje. Nato sem bila kot bolničarka dodeljena glavni bolnišnici za težke ranjence v Kočevskem Rogu.

Po roški ofenzivi so v partizanih ustanovili partizanske brigade, s tem v zvezi pa se je premikala tudi glavni štab. Tako se je za nekaj časa nastanil tudi na Pugledu. S štabom sem potovala tudi jaz. Od tam me je

tovariš Leskovšek — Luka se z nekaterimi tovarišicami poslal v Ljubljano. Za pot nam je dal nekaj denarja in spremstvo. Poslana sem bila v pomoč centralni tehniki, ki je takrat delovala v bunkerju pri Francu Škoficu Hradskega cesti.

To delo sem opravljala do 28. maja 1943, ko so okupatorji bunker izsledili. Vse tovariške z menoj vred so takoj postavili v vrsto, da bi nas postrelili. Vendar so se premislili, kajti najprej so nas hoteli prisiliti, da bi izdali še ostalo organizacijo, v zaporu smo bili večkrat zaslišani in tudi mučeni. Dva dni pred napovedano sodbo pa je Italija kapitulirala.

Po kapitulaciji Italije je bila večina zapornikov izpuščena in le redki smo ostali tam; jaz kot težja osumljenka, kateri se ni bila izrečena obsodba. Polieja, ki je prej služila Italijanom, me je sedaj predala Nemcem. Po njihovih zaslugi pa sem bila le dva meseca. Nato sem bila premeščena v Neu Brandenburg. Tam sem bila do konca vojne. V tem taborišču sem delala v kuhinji, dodeljena sem bila k 300 litrskemu kotlu. Vsako jutro sem se zbudila s strašnimi bolečinami v rokah, saj so bile vse v gnojnih mehurjih. Kljub temu, da sem delala v kuhinji, sem stradala, bila pa sem tudi vsa premaščena, saj sem delala stalno z vodo in na prepihu. Ob neki priliki so zaradi prepaha padla s tečajev vrata. Hotela sem jih ujeti, pa sem si pri tem porezala žile na rokah. Z obve-

zanimi rokami nisem mogla več delati v kuhinji. Zato sem bila premeščena v „kadero“ — skladišče taboriščnega materiala. Vodja tega skladišča je bila Poljakinja Zois Andrzejček iz Poznanja. Tam je bila že od leta 1939, internirana kot politična delavka. Zois se je takoj zavzela zame. Iz kuhinje mi je na skrivaj prinašala hrano in me skrivala pred pozivi na „apel plac“. Vendar me vse njeno prizadevanje ni rešilo težkega vnetja rebre mrene in trebušne sluznice. Zato sem morala v revirsko bolnišnico, katero je vodila Nemka, medicinska sestra Liza. Zois jo je prosila, naj se zavzame zame. V tej bolnišnici so delale tudi Rusinje. Ena od njih mi je na priporočilo Zoise na skrivaj trikrat punktirala vodo iz pljuč. Tako zdravljenje je bilo dovoljeno samo Nemcem in njihovim pomočnikom.

V to bolnišnico je pogosto prihajala posebna komisija in odbirala oslabele za krematorij. V času, ko sem bila v njej na zdravljenju, se je to zgodilo trikrat. Liza, vodja te bolnišnice, me je prvič skrila v stranišče, drugič je rekla komisiji, da bom šla kmalu na delo, tretjič pa so me odbrali in poslali na zbirno mesto.

Bila sem že na kamionu, ki je odvažal ljudi v krematorij, ko me je zagledala Poljakinja Zois. Brž je povedala Lizi mojo številko in jo prosila, naj me reši. Ko je poklicala številko 26029, sem se ji oglasila s kamiona.

Pristopila je in rekla: „Fanči, sem, boš pa drugič šla.“

Liza tega ni storila iz neke posebne simpatije do mene, saj so jo vsi poznali kot brezdušno in surovo žensko v odnosu do bolnikov. Žal ji je bilo le zato, ker bi z menoj zgubila žensko, ki je urejala njene lase. Bila sem namreč večča friziranja in sem tudi v bolnišnici Nemkam urejala frizure. Nemci so pogosto prirejali za svoje ljudi zabave, kamor so ženske rade hodile urejene.

Pogosto sem frizirala tudi druge voditeljice taboriščnih oddelkov. Te so mi včasih kaj odstopile od svojega obilnega zaloga hrane. Bila sem že na prvi pogled videti vsa sestradana, oslabela in krhkega zdravljenja. To pa ni bilo čudno, saj sem poleg pomanjkljive prehrane dobivala tudi poizkusne injekcije proti spodu. Drugim fiziološko zrejšim ženskam te injekcije niso toliko škodovala kot meni, ki sem imela komaj 18 let. Zato sem tudi pogosteje obolevala in izgubila skoraj vse lase. V začetku leta 1945 sem ponovno težko zbolela za tuberkulozo na pljučih in nato se na rodilih.

Konec aprila 1945 so taborišče evakuirali. Selili smo se peš proti zahodu. Ker nisem zmogla takega napora, so Slovenci preprosi taboriščno komando, da sem priselila na enega izmed vozov, s katerimi so vozili taboriščne potrebščine. Tako sem zgubila zvezo z našimi ljudmi. Ko smo prispeli

v neko mesto na severu Nemčije, nas je prevzel mednarodni Rdeči križ in nas odpeljal v zbirni center v mesto Luebeck. Od tam so nas Amerikanci odpeljali na Švedsko. Poljakinje so me naučile, da moram tam govoriti, da je eden mojih staršev Poljak in drugi Jugoslovan sicer me ne bi sprejeli. Na Švedskem so nas najprej vse razkužili, dobili smo nova oblačila in nastanili smo se v hotelu. Po zdravniškem pregledu sem bila takoj določena za zdravljenje. V bolnišnici Landskrona sem se zdravila do septembra 1945. Tam sem se prvič tehtala, imela sem le 28 kg. Koža je kot cunjica visela z mojih udov.

Med tem sem zvedela, da sta v mestu Upsala jugoslovansko združenje in poslaništvo. Organizirali so transport proti Jugoslaviji in obenem sporočili, da bodo šteli vsakogar, ki se ne bo javil, za dezerterja. Čeprav se zelo bolna, sem odšla iz bolnišnice in se pridružila povratnikom.

Tako sem 6. septembra 1945 doživela prvi dan resnične svobode. Doma se je Fanči še dolgo zdravila. V letih 1948 in 1949 je bila v bolnišnici v Lovranu zaradi kostne tuberkuloze. Njeno zdravstveno stanje se je za silo uredilo, za vselej pa je oropana materinskega poslanstva.

Z njeno rešiteljico Zois Andrzejčakovo iz Poznanja pa si še vedno dopisujeta in se obiskujeta.

F. TOMIČEVIČ